rapport

Meer impact met de VoorleesExpress door beter samen te werken met ouders:

ontwikkelsessies – deel II

= Gelijkschap

www.gelijkschap.nl

Colofon

Meer impact met de VoorleesExpress door beter samen te werken met ouders: *ontwikkelsessies – deel II*

Verslag ontwikkelsessies, juni 2025

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in opdracht van Stichting VoorleesExpress

Auteur

Natascha Notten – Onderzoeksbureau Gelijkschap

Citatie bij publicatie

Notten, N. (2025). *Meer impact met de VoorleesExpress door beter samen te werken met ouders: ontwikkelsessies – deel II.* Gelijkschap.

Het concept van dit verslag is in juni 2025 besproken met de opdrachtgever; deze openbare versie is gepubliceerd in februari 2026.

Disclaimer

Dit rapport is met grote zorg samengesteld. Desondanks kan het voorkomen dat informatie onjuist en/of onvolledig is. Gelijkschap is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

Vragen naar aanleiding van dit rapport?

Stel ze aan Natascha Notten via: nataschanotten@gelijkschap.nl

© 2025 Gelijkschap. Alle rechten voorbehouden.

Deze uitgave is auteursrechtelijk beschermd. Het is niet toegestaan om (delen van) de inhoud te kopiëren, op te slaan in een geautomatiseerd gegevensbestand, te verspreiden of openbaar te maken – in welke vorm dan ook, waaronder ook verwerking door kunstmatige intelligentie of andere geautomatiseerde systemen – zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gelijkschap.

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van correcte en volledige bronvermelding.

Samenvatting

Dit verslag beschrijft de tweede fase van het ontwikkeltraject *Meer impact met de VoorleesExpress door beter samen te werken met ouders*. In deze fase zijn twee ontwikkelsessies uitgevoerd waarin ouders, vrijwilligers, projectleiders, toeleiders en de landelijke organisatie gezamenlijk werkten aan het prioriteren en uitwerken van verbeteropties. De sessies bouwen voort op het eerdere onderzoek (Notten, 2025a, deel I) naar hoe de VoorleesExpress gezinnen in minder taalrijke omgevingen beter kan ondersteunen door nauwer samen te werken met ouders.

De landelijke organisatie selecteerde vooraf aanbevelingen uit het voorgaande onderzoek (deel I). Tijdens de eerste sessie zijn deze opties door de deelnemers geprioriteerd. Daarnaast is besproken hoe de VoorleesExpress feedback bij ouders kan ophalen; zoals via gesprekken, digitale vragenlijsten of groepsgesprekken. Deelnemers benadrukten dat verschillende gezinnen verschillende voorkeuren hebben en dat meerdere vormen naast elkaar nodig zijn.
In de tweede ontwikkelsessie is in twee groepen verder gewerkt aan drie thema's: *goede start*, *nazorg* en *toolkit*. Deelnemers dachten mee over praktische toepassingen, zoals het gebruik van materialen bij de start, het vormgeven van contactmomenten na afloop en het ontwikkelen van een toegankelijke toolkit met tips en materialen voor thuis. De sessies leverden concrete ideeën op, zoals het gebruik van QR-codes en duidelijke verwachtingen bij de start.
De sessies maakten zichtbaar dat betrokkenen vanuit verschillende perspectieven naar het traject kijken. Vrijwilligers benadrukten plezier, aansluiting bij gezinnen en vertrouwen; ouders richtten zich vooral op ondersteuning bij de Nederlandse taal; professionals legden vaker de nadruk op het 'modelen' van voorleesgedrag. De co-creatieve aanpak maakte deze verschillen zichtbaar en bood ruimte om gezamenlijk tot beter passende oplossingen te komen.

De opbrengsten van de ontwikkelsessies vormen een belangrijke basis voor de derde fase van het ontwikkeltraject (deel III): het testen van de ideeën in drie proeftuinen. Ze geven de landelijke organisatie handvatten om de werkwijze verder te ontwikkelen, waarbij inzichten over de samenwerking met ouders een belangrijk uitgangspunt vormen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1. De VoorleesExpress	5
1.2. Plan van aanpak	5
2. Ontwikkelsessie 1	7
2.1. Deelnemers	7
2.2. Prioriteren verbeteropties VoorleesExpress-traject	8
2.3. Prioriteren luisteren en feedback ophalen bij ouders	10
3. Ontwikkelsessie 2	12
3.1. Opzet en verloop van de sessie	12
3.2. Opbrengst sessie 2	13
4. Conclusie, reflectie en aanbevelingen	15
Bronnen	17
Bijlage A - Praatplaat voorstelronde	18

1. Inleiding

1.1. De VoorleesExpress

De VoorleesExpress introduceert voorlezen en andere taalactiviteiten in gezinnen waarin dit nog niet vanzelfsprekend is. Twintig weken lang komt een vrijwilliger wekelijks bij een gezin thuis om taalontwikkeling en taalplezier te stimuleren. De VoorleesExpress bereikt op deze wijze ongeveer 5000 gezinnen per jaar. De VoorleesExpress richt zich primair op kinderen, maar nadrukkelijk ook op hun ouders en het gezin als geheel (Heinsbroek, 2024). Het hoofddoel van de VoorleesExpress is het vergroten van taalvaardigheden van kinderen; daarbij zijn de ouders cruciale partners.
De VoorleesExpress wil bijdragen aan de taalontwikkeling van kinderen, vooral van kinderen die opgroeien in een omgeving waarin kansen – ook op het gebied van taalontwikkeling - niet vanzelfsprekend zijn.

In dit verslag worden de twee ontwikkelsessies beschreven aansluitend op het uitgevoerde onderzoek naar hoe de VoorleesExpress kan bijdragen aan meer kansen voor kinderen in minder taalrijke omgevingen, door beter samen te werken met de gezinnen waar zij het voor doen (Notten, 2025a, deel I).

1.2. Plan van aanpak

Het overkoepelende doel van de VoorleesExpress met het onderzoek en de daaruit volgende acties is: meer impact met de VoorleesExpress door beter samen te werken met ouders.
Centraal in deze tweede fase van het gehele ontwikkelproces staat het prioriteren en testen van de aanbevelingen uit de eerste fase (Notten, 2025a). Het gehele ontwikkeltraject volgt op hoofdlijnen een *social design* of ontwerpgerichte aanpak (De Zeeuw, 2010; Manzini, 2015). In de eerste fase van het ontwikkelproces is ‘het probleem’ onderzocht op basis van informatie van vrijwilligers en ouders. In de tweede fase worden ‘oplossingen’ ontwikkeld tijdens de ontwikkelsessies, die in de derde fase (proeftuinen) getest gaan worden door vrijwilligers, ouders, projectcoördinatoren en projectleiders in samenwerking met de landelijke organisatie VoorleesExpress.

De ontwikkelsessies

Na het verkennen van ‘het probleem’ is de volgende stap in het gehele ontwikkeltraject het bedenken van mogelijke oplossingen. In twee ontwikkelsessies is hieraan gewerkt door het prioriteren van de aanbevelingen uit het onderzoek en het bedenken van praktische toepassingen of oplossingen, door een vertegenwoordiging van alle betrokkenen samen met de landelijke organisatie VoorleesExpress.

De VoorleesExpress had de leiding in deze tweede fase van het ontwikkelproces en verzorgde ook de voorbereiding en uitvoering van de ontwikkelsessies. Gelijkschap dacht mee over hoe de resultaten uit de eerste fase een plek konden krijgen in deze sessies en maakte als onderzoekspartner deel uit van de ontwikkelgroep. Vanuit die rol werkte de onderzoeker met participatieve observatie: aanwezig zijn in de sessies, meedoen waar passend en tegelijk goed kijken en vastleggen hoe deelnemers met de thema’s en ideeën omgingen.

Er hebben twee sessies plaatsgevonden met een ontwikkelgroep. De landelijke organisatie VoorleesExpress heeft uit het geheel van aanbevelingen in het onderzoeksrapport behorende bij deel I (Notten, 2025) de volgens hen uitvoerbare aanbevelingen geselecteerd. In de eerste ontwikkelsessie is op basis van de inzichten uit het onderzoeksrapport door de ontwikkelgroep prioritering aangebracht in een aantal aanbevelingen. In de tweede sessies is met de door deelnemers als meest relevante aanbevelingen verdergegaan en is nagedacht over praktische toepassingen hiervan.

Het doel van de ontwikkelsessies is dat de uitkomsten daarvan, ook wel aangeduid als ‘prototypes’, getest gaan worden in de praktijk (i.e. in de proeftuinen).

In dit verslag van de ontwikkelsessies worden beide sessies kort beschreven, alsook een beknopte reflectie op beide sessies.

2. Ontwikkelsessie 1

De eerste ontwikkelsessie heeft plaatsgevonden op 19 februari 2025 in Leiden op de locatie van gastorganisatie Stichting Jeugd en Samenleving (JES) Rijnland.
In de eerste ontwikkelsessie staan twee inhoudelijke onderwerpen centraal: het prioriteren van 'verbeteropties voor het traject', voortkomend uit het onderzoek voor het VoorleesExpress traject. Daarnaast worden verbeteropties als het gaat om het ophalen van feedback bij ouders besproken.

2.1. Deelnemers

Bij de samenstelling van de deelnemers (ontwikkelgroep) is expliciet aandacht geweest voor het uitnodigen van een vertegenwoordiging van alle betrokkenen bij een VoorleesExpress traject: ouders, voorleesvrijwilligers, projectleiders, vrijwillige projectcoördinatoren en toeleiders (i.e.degenen die het gezin toeleiden naar de VoorleesExpress).

De deelnemers van beide ontwikkelsessies waren:

- drie ouders die hebben deelgenomen aan het VoorleesExpress traject
- twee vrijwillige voorlezers
- een vrijwillige coördinator en twee projectleiders
- twee toeleiders
- twee vertegenwoordigers van de landelijke organisatie VoorleesExpress
- een onderzoeker vanuit Gelijkschap

Alle deelnemers – met uitzondering van de landelijke organisatie VoorleesExpress en Gelijkschap – komen uit Leiden, Alphen aan de Rijn of directe omgeving daarvan.

De deelnemers aan de ontwikkelsessie stelden zich kort aan elkaar voor en schreven hun naam op een voorbedrukte poster bij de 'groep' waartoe zij behoren (zie de praatplaat Bijlage A). De onderscheiden groepen zijn:

- Landelijk VoorleesExpress (VE),
- Lokale organisatie (Bibliotheek Rijn en Venen, JES Rijnland),
- Lokaal werving gezinnen (peutercentrum, school),
- Bezoeken gezinnen (vrijwilliger), en
- Samenwerken met vrijwilliger (ouder).

De communicatiemiddelen in de ontwikkelsessies zijn zo toegankelijk mogelijk gemaakt om alle deelnemers – van ouder tot toeleider – de mogelijkheid te bieden op gelijkwaardige wijze een bijdrage te leveren. Er is daarom bij de gebruikte materialen veel gewerkt met afbeeldingen en weinig met teksten.

2.2. Prioriteren verbeteropties VoorleesExpress-traject

In deel I van het ontwikkeltraject (Notten, 2025) zijn door ouders en vrijwilligers een aantal opties genoemd hoe volgens hen de samenwerking met ouders beter zou kunnen. Met als doel dat ouders – ook na afloop van het VoorleesExpress traject – zich gestimuleerd en gesteund voelen in het ondersteunen van de taalontwikkeling van hun kind.
Uit deze 'verbeteropties' heeft de landelijke organisatie VoorleesExpress een aantal suggesties geselecteerd die zij ook (praktisch) mogelijk en uitvoerbaar zien.
Deze verbeteropties zijn door de VoorleesExpress als volgt geformuleerd:

1. Goede start: Aan het begin van het traject maken wij samen duidelijke afspraken en bespreken we wat we van elkaar verwachten.
2. Samen sterk: Ouders kunnen andere ouders ontmoeten, tijdens bijeenkomsten of via een online groep.
3. Nazorg: Een paar weken of maanden na de VoorleesExpress komt iemand nog een keer langs.
4. Vrijwilligers helpen elkaar: Vrijwilligers praten met elkaar en geven tips over hoe ze ouders goed kunnen begeleiden.
5. Samenwerken met school: We overleggen meer met het peutercentrum en de basisschool. Aan het einde van de VoorleesExpress maken we samen een plan voor de toekomst.
6. Maatwerk: De VoorleesExpress bestaat niet meer standaard uit 20 bijeenkomsten. Hoe lang het traject duurt, hangt af van wat het gezin nodig heeft.
7. Toolkit: Ouders krijgen praktische tips en materialen om thuis zelf mee aan de slag te gaan.
8. Doelen aanpassen: We verwachten niet meer van ouders dat ze na de VoorleesExpress zelf actief aan de slag gaan met de taalontwikkeling van hun kind.
9. Andere ideeën: Dit was een blanco vel, waarop de deelnemers andere ideeën konden vermelden. Het volgende is hierbij door deelnemers genoemd:
    - Samenwerking met taalmaatjes
    - Meer kennismaken met de cultuur van de ouders (elkaar beter begrijpen)
    - Extra hulp geven hoe om te gaan met taal (huiswerk)

- Scholen/kinderopvang informeren over het doel van de VoorleesExpress en ervaringen met meertalige gezinnen.

De centrale vraag die de VoorleesExpress de deelnemers heeft gesteld in dit onderdeel luidt als volgt: “Hoe kunnen we beter samenwerken met ouders?” met daarbij de ondertitel “Ouders versterken zodat ze zelf veel taal aan kunnen bieden”.
Alle deelnemers kregen 10 rode stickers (rode stippen) en konden deze plakken bij de opties die zij het meest aantrekkelijk of belangrijk vonden.
Overigens is tijdens het bespreken van de opties door deelnemers aangegeven dat de aan de VoorleesExpress deelnemende gezinnen zo verschillend zijn, dat per gezin een andere optie (oplossing) het best passend kan zijn. Daarom is het volgens sommige deelnemers lastig om te prioriteren voor een ‘gemiddeld VoorleesExpress gezin’.

Afbeelding 1: prioritering van verbeteropties

De volgende verbeteropties springen eruit als het gaat om het aantal stickers: goede start (22), samenwerken met school (17), toolkit (17), vrijwilligers helpen elkaar (15) en nazorg (12).

De VoorleesExpress bespreekt met de deelnemers een viertal vaker genoemde verbeteropties:
= *Vrijwilligers helpen elkaar*
Enkele opmerkingen van deelnemers: dit kan via de vraagbaak in de VoorleesExpress app, maar de voorkeur gaat uit naar fysiek; vrijwilligers geven aan intervisie als heel waardevolle en motiverende bijeenkomsten te ervaren.

= *Samenwerken met school*

Enkele opmerkingen van deelnemers: meer uitwisseling van verwachtingen; uitwisseling over belang thuistaal en Nederlands; kan bijdragen aan betere relatie ouders en leerkracht; meer verdiepen in cultuur en gezin is belangrijk voor school en andere instituties; vrijwilliger wil geen doorgeefluik zijn van school en/of logopedie.

= *Goede start*

Enkele opmerkingen van deelnemers: wat verwacht je van elkaar; toeleiders beter inlichten over de VoorleesExpress; de voorlezers zijn vrijwilligers en wat dit betekent moet zowel voor ouders als andere betrokkenen duidelijk zijn, maar omdat ouders bij aanvang als zoveel informatie krijgen is dit soms niet helder; vrijwilligers vinden het lastig ouders te moeten uitleggen dat zij vooral voor het plezier komen.

= *Toolkit*

Enkele opmerkingen van deelnemers: ouders vinden dit belangrijk omdat hun achtergrond heel anders is; een vrijwilliger geeft aan dat ouders het soms lastig vinden dat er mogelijk minder contact is met de eigen kinderen wanneer deze met een andere taal (NL) opgroeien dan de thuistaal; de rol van de eigen culturele (kerk)gemeenschap wordt ook genoemd als het gaat om het stimuleren van taalontwikkeling in de thuistaal.

2.3. Prioriteren luisteren en feedback ophalen bij ouders

De centrale vraag die de VoorleesExpress de deelnemers heeft gesteld in dit onderdeel luidt als volgt: “Hoe kunnen we beter samenwerken met ouders?” met daarbij de ondertitel “Luisteren en feedback ophalen bij ouders”.

In deel 1 van het ontwikkeltraject (Notten, 2025) zijn ook een aantal opties naar boven gekomen hoe de VoorleesExpress bij ouders feedback zou kunnen ophalen, om zo het traject nog beter af te stemmen op de behoeften van ouders.

Er is in dit onderdeel door gebrek aan tijd niet meer gewerkt met stickers. De opties zijn plenair besproken.

Een aantal opties zijn weergegeven op posters en door de VoorleesEpress als volgt geformuleerd:

1. In gesprek met een vrijwilliger: De vrijwilliger stelt tijdens of na het traject een aantal vragen aan de ouder. De vragen gaan over de ervaringen met de VoorleesExpress. De vrijwilliger geeft de antwoorden anoniem door aan de VoorleesExpress
2. Eén op één gesprek met onderzoeker: Een onderzoeker stelt tijdens of na het traject een aantal vragen aan de ouder. De vragen gaan over de ervaringen met de

VoorleesExpress. De onderzoeker geeft de antwoorden anoniem door aan de VoorleesExpress.

3. Online vragenlijst: Ouders krijgen een link naar een vragenlijst, bijvoorbeeld via Whatsapp. De vragen gaan over de ervaringen met de VoorleesExpress. Ouders kunnen de vragenlijst anoniem invullen wanneer het uitkomt.
4. Groepsgesprek met andere ouders: In een groep praten ouders samen over hun ervaringen met de VoorleesExpress. Een onderzoeker luistert en stelt vragen. De onderzoeker geeft de informatie anoniem door aan de VoorleesExpress.
5. Andere ideeën; dit was een blanco poster waarop de deelnemers zelf ideeën hebben toegevoegd:

Alle opties worden door de deelnemers als mogelijk gezien. Enkele opmerkingen: het belang van verschillende talen; is iedereen online vaardig genoeg; in het begin met een groep ouders opstarten zodat het aan het eind gemakkelijker werkt om kritisch te zijn (feedback te geven); het laten evalueren met de vrijwilliger is lastig in verband met sociale wenselijkheid en relatie; de evaluatie die de vrijwilliger doet in de VE-app uitbreiden met een vraag voor de ouders; ouders de optie geven om te kiezen hoe ze graag feedback willen geven in verschillende talen. Bij optie 5 ‘andere ideeën’ werd nog genoemd: inloop/koffiemomenten; stoppen of niet meedoen is ook feedback; vertrouwenspersoon; vraag in de VE-app toevoegen.

De ontwikkelsessie is afgerond met een korte toelichting van de volgende ontwikkelsessie en het uitdelen van formulieren voor onkostenvergoeding.

3. Ontwikkelsessie 2

In de tweede ontwikkelsessie is de groep in tweeën verdeeld; het betreft dezelfde deelnemers als in ontwikkelsessie 1. Het doel van de tweede ontwikkelsessie is praktische ideeën, oftewel oplossingen, ophalen voor de in de eerste ontwikkelsessie als meest relevant bevonden en door de VoorleesExpress uitvoerbaar geachte aanbevelingen.

De VoorleesExpress heeft op basis van de eerste ontwikkelsessie besloten in de tweede sessie dieper in te gaan op drie verbeteropties voor het traject: goede start, nazorg en toolkit.
Voor het verbeteren van het ophalen van feedback bij ouders heeft de eerste ontwikkelsessie volgens de landelijke organisatie VoorleesExpress voldoende opgeleverd om in de proeftuinen te gaan testen. Vandaar dat dit onderwerp in de tweede sessie niet meer aan bod komt.

3.1. Opzet en verloop van de sessie

De VoorleesExpress heeft de volgende handleiding voor de tweede ontwikkelsessie opgesteld en gevolgd:

1) **Introductie**
2) **Uit elkaar in twee groepen**

Groep 1:
Goede start
Aan het begin van het traject maken we samen duidelijke afspraken en bespreken we wat we van elkaar verwachten.
Korte uitleg van proces van werving, selectie, intake en start.
Eerste reacties: Wat kan er beter? Wat mist er? Waar is winst te behalen? → Als er geen reacties komen, casus uitvragen bij iemand.
Wat bieden we aan?
Bespreken van materialen/middelen die nu ingezet worden ter ondersteuning voor werving, selectie en intake (deelnemers vragen om van tevoren vast animaties te kijken). Draagt dit inderdaad bij aan een betere start?

a. Animatie voor ouders (8 talen)
b. Animatie voor toeleiders (professionals die een gezin kunnen aanmelden)

c. Flyer voor gezinnen
d. Inventarisatiekaarten

Nazorg

Een paar weken of maanden na de VoorleesExpress komt iemand nog een keer langs.

Als er na een tijdje iemand nog een keer langs komt:

Op wat voor termijn?
Hoe vaak?
Wie?

Als dat praktisch niet haalbaar is, wat vind je dan van:

Een mail met informatie/terugblik/herinnering?
Een telefoontje van de vrijwilliger of iemand anders?
Uitgenodigd in de bibliotheek?

Groep 2:

Toolkit

Ouders krijgen praktische tips en materialen om thuis zelf mee aan de slag te gaan.

Wat kunnen we ouders tijdens en na het traject geven zodat ze zelf makkelijker hun kind taal kunnen aanbieden?

Wat is er nu al?

Taaltips voor ouders die vrijwilligers via de app kunnen doorsturen; voorbeelden laten zien van opties waar wij aan denken, uitvragen wat deelnemers ervan vinden

Voorbeeld website: Taal begint thuis

Voorbeeld video: https://youtu.be/75vmhSYYG6U?si=eQ1eb9Hw4BH2QDkp

Welke vorm spreekt deelnemers het meeste aan?

Eén website waar alles op staat (animaties, video's, tips etc.)
Tastbare materialen, bijv. een flyer/A4'tje met tips
Linkjes die de vrijwilliger via WhatsApp kan doorsturen

Nazorg

Hetzelfde als groep 1.

3) Plenair afronden

Nabespreken, vervolgstappen: Wat gaat Stichting VoorleesExpress er nu mee doen?

3.2. Opbrengst sessie 2

De sessie heeft diverse praktische tips en ideeën opgeleverd, zoals het gebruik van QR-codes bij de toolkit en punten van aandacht voor de nazorg en goede start (zoals meer

nadruk op plezier, belang van maatwerk en dat het fijn is om als vrijwilliger ‘wat tastbaars’ in handen te hebben).

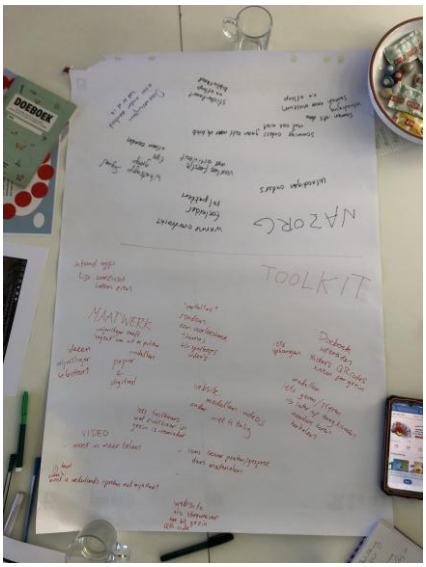

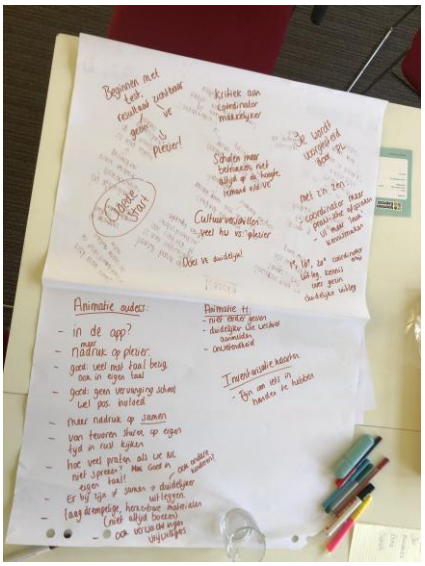

Afbeelding 2 en 3: opbrengsten ontwikkelsessie 2

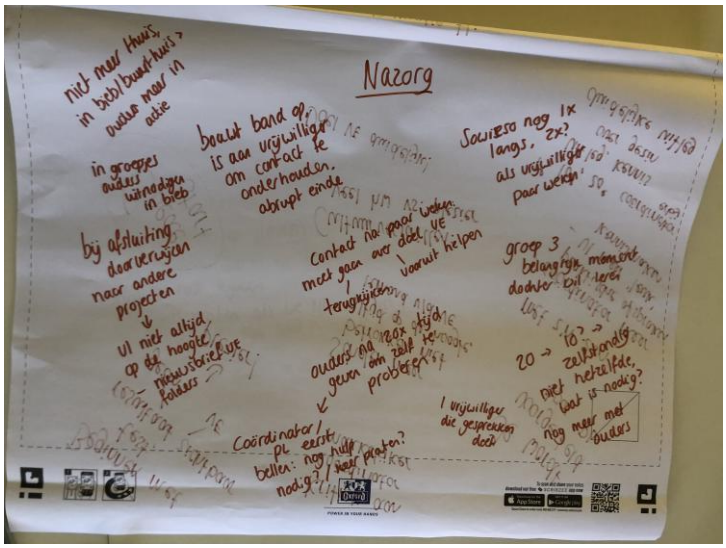

Afbeelding 4: opbrengsten ontwikkelsessie 2

De deelnemers hebben actief meegedacht en diverse ervaringen uit de praktijk ingebracht. Deze worden door de VoorleesExpress verder uitgewerkt en in de proeftuinen getoetst.

4. Conclusie, reflectie en aanbevelingen

Conclusie

De VoorleesExpress heeft een voorselectie gemaakt uit de aanbevelingen en verbeteropties die voortkwamen uit het onderzoek in de eerste fase van het ontwikkeltraject (Notten, 2025). Tijdens twee ontwikkelsessies hebben de deelnemers – een vertegenwoordiging van de betrokkenen bij een VoorleesExpress-traject – deze geselecteerde punten geprioriteerd en meegedacht over mogelijke werkwijzen om hiermee aan de slag te gaan. De nadruk kwam daarbij te liggen op de thema's goede start, toolkit en nazorg.

Alle deelnemers waren enthousiast, betrokken en actief. Ervaringen uit de praktijk werden gedeeld en er is actief meegedacht over de manier waarop de verbeteropties in de praktijk vormgegeven kunnen worden. Hierdoor heeft de landelijke organisatie VoorleesExpress diverse ideeën en handvatten gekregen om deze in de proeftuinen verder te ontwikkelen en te testen.

Daarnaast hebben de sessies waardevolle inzichten opgeleverd over de manier waarop ouders betrokken willen worden bij het VoorleesExpress-traject. Ouders gaven helder aan wat hun belangrijkste motivaties en behoeften zijn, en deze perspectieven vormen een belangrijk uitgangspunt voor het verder versterken van de samenwerking met ouders binnen de proeftuinen.

Aanvullende reflectie onderzoeker

Tijdens de sessies kwamen soms verschillen in inzichten naar voren tussen de diverse deelnemers. Daarnaast werden verschillen zichtbaar tussen wat betrokkenen in de dagelijkse praktijk van een VoorleesExpress-traject ervaren en uitdragen, en uitgangspunten van de landelijke organisatie. Deze verschillen sluiten aan bij wat in de Nederlandse literatuur wordt beschreven als het verschil tussen systeemwereld en leefwereld (Kunneman, 2005).

Op basis van participatieve observaties blijkt dat er tussen ouders, vrijwilligers en professionals verschillen in perspectief bestaan over samenwerken en de rol van ouders. Ouders gaven aan dat de ondersteuning van een 'expert' of native speaker bij het leren van de Nederlandse taal door hun kind voor hen belangrijk is. Vrijwilligers benadrukten vooral het plezier en het aansluiten bij de gezinnen als werkzame elementen; een aanpak die goed past bij het dagelijks leven van gezinnen, waarin contact, vertrouwen en aansluiten bij wat er speelt centraal staan (Van der Lans, 2023). Professionals leken daarentegen meer

nadruk te leggen op het belang van ‘modelen’ en het stimuleren van ouders om dit voorbeeldgedrag over te nemen.
In Nederlandse studies wordt vaker gesignaleerd dat instituties en professionals sterk kunnen inzetten op gedragsverandering, terwijl dit niet altijd aansluit bij de context of behoeften van gezinnen (Tonkens & Duyvendak, 2016; Kampen, 2020). Dit sluit aan bij de observatie dat er bij deze groep soms minder nadruk lijkt te liggen op de bredere doelstellingen van de VoorleesExpress en voor het feit dat ouders op verschillende manieren betrokken kunnen zijn bij en profijt kunnen hebben van het traject.

Deze bevindingen onderstrepen de waarde van de ontwikkelsessies. Door de co-creatieve aanpak ontstaat ruimte voor verschillende perspectieven en ervaringen, wat essentieel is voor de doorontwikkeling van het VoorleesExpress-traject. Nederlandse en internationale literatuur over participatie en co-creatie laat zien dat dit soort processen verschillen in perspectief niet alleen zichtbaar maakt, maar ook benut om tot beter passende oplossingen te komen (Abma e.a., 2019; Brandsen, Steen & Verschuere, 2018). Co-creatie maakt bovendien duidelijk dat er in de dagelijkse (lokale) praktijk soms andere behoeften en inzichten leven — zowel tussen locaties als tussen betrokkenen (ouders, vrijwilligers, projectleiders en toeleiders) — en dat deze kunnen verschillen van de uitgangspunten van de landelijke organisatie.

Aanbevelingen

= De ontwikkelsessies verliepen goed en deelnemers waren enthousiast. Het is daarom aan te raden om dit soort sessies ook in de toekomst regelmatig te organiseren. Ze helpen om ideeën op te halen, ervaringen te delen en keuzes te toetsen. Als het gaat om het versterken van de samenwerking met ouders, kan bijvoorbeeld een vaste ouderklankbordgroep of ouderraad een waardevolle aanvulling zijn. Zo wordt de stem van ouders structureel meegenomen.

= Ouders gaven aan dat hun belangrijkste redenen om mee te doen aan de VoorleesExpress te maken hebben met de schoolprestaties van hun kinderen en hun eigen beperkte beheersing van de Nederlandse taal. Voor veel ouders staat het overnemen van voorbeeldgedrag van vrijwilligers — dus het veranderen van hun eigen gedrag — verder van hun belevingswereld af. Dit werd door ouders zelf ook niet genoemd als motivatie of behoefte. Stichting VoorleesExpress en de lokale uitvoerende organisaties kunnen met dit inzicht hun adviezen over de samenwerking met ouders aanpassen en minder nadruk leggen op gedragsverandering.

Bronnen

Abma, T. A., Banks, S., Cook, T., Dias, S., Madsen, W., Springett, J., & Wright, M. T. (Eds.). (2019). *Participatory research for health and social well-being*. Springer.

Brandsen, T., Steen, T., & Verschuere, B. (Eds.). (2018). *Co-production and co-creation: Engaging citizens in public services*. Routledge.

De Zeeuw, G. (2010). Research to support social interventions. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, *19*(2).

Heinsbroek, A. (2024*). Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'VoorleesExpress'*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Kampen, T. (2020). *Nabijheid als kernwaarde in het sociaal werk*. Sociale Vraagstukken.

Kunneman, H. (2005). *Sociale professionals: Over morele competentie en professionele identiteit*. SWP.

Lans, J. van der. (2023). *Het nieuwe sociaal werk*. Uitgeverij SWP.

Manzini, E. (2015). *Design, When Everybody Designs: An Introduction to Design for Social Innovation*. MIT Press.

Notten, N. (2025). *Meer impact met de VoorleesExpress door beter samen te werken met ouders: ervaringen van vrijwilligers en ouders – deel I*. Gelijkschap

Tonkens, E., & Duyvendak, J. W. (2016). Welfare state reform, recognition and emotional labour. *Social Policy & Society, 15*(3), 455–465

Bijlage A - Praatplaat voorstelronde

Landelijk

Stichting VoorleesExpress

ondersteuning
doorontwikkeling
onderzoek
marketing

Lokale organisatie

JES Rijnland

Bibliotheek Rijn en Venen

werving en begeleiding vrijwilligers en gezinnen
samenwerken in de gemeente

Lokaal werving gezinnen

peutercentrum
school

selectie en aanmelding gezinnen

Bezoeken gezinnen

vrijwilliger

taalactiviteiten met kind
samenwerken met ouder

Samenwerken met vrijwilliger

ouder

gastvrouw/gastheer
taalactiviteiten met kind